

УДК 378.147:811.161.2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-3-55>**Наталія ЮРІЙЧУК,***orcid.org/0000-0001-8308-3283**кандидат педагогічних наук,**доцент кафедри української лінгвістики та методики навчання**Університету Григорія Сковороди в Переяславі**(Переяслав, Київська область, Україна) nd711@ukr.net***Дмитро ДАДАК,***orcid.org/0000-0002-2229-5132**аспірант кафедри української лінгвістики та методики навчання**Університету Григорія Сковороди в Переяславі**(Переяслав, Київська область, Україна) imchasingyou@ukr.net*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Інформаційно-комунікативні технології (ІКТ) в сучасному освітньому процесі в закладах загальної середньої освіти є одними з ключових елементів, що значно впливають на якість навчання та розвиток учнів. За останні роки ІКТ стали не тільки невід'ємною частиною освітнього процесу, але й критичним інструментом у формуванні сучасної освіти, що відповідає потребам сучасного світу.

Формування інформаційної компетентності не просто вимога часу, а необхідність для кожної людини, яка живе в умовах інформаційного суспільства. Інформаційно-цифрова компетентність є однією з ключових компетентностей сучасної людини та проявляється перш за все в діяльності при рішенні різноманітних завдань із залученням комп'ютера та засобів ІКТ, що впливають на розвиток творчих здібностей. З огляду на це, виникають проблеми щодо вирішення питань пов'язаних із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій учителями у своїй професійній діяльності, оскільки успішне впровадження ІКТ в освітній процес потребує не лише наявності відповідного обладнання та програмного забезпечення, але й компетентних учителів, які можуть ефективно використовувати ці технології в навчанні. Навчання вчителів у галузі ІКТ та постійна підтримка їх професійного розвитку є ключовими чинниками успішного впровадження цих технологій у шкільну освіту.

ІКТ можуть зробити навчання більш доступним та цікавим для учнів з різними типами навчання. Мультимедійні матеріали, інтерактивні вправи та відео-уроки допомагають візуалізувати складні концепції та зробити навчальний матеріал більш зрозумілим.

Використання ІКТ у школі стимулює розвиток комп'ютерної грамотності та навичок роботи з інформацією серед учнів. Вони навчаються шукати, аналізувати та використовувати інформацію з різних джерел, розвиваючи критичне мислення та навички роботи в команді. ІКТ дозволяють індивідуалізувати навчання, адаптуючи матеріали та завдання до потреб кожного учня. За допомогою спеціалізованих програм та онлайн-ресурсів вчителі можуть створювати персоналізовані навчальні плани, що враховують рівень знань, інтереси та індивідуальні потреби кожного учня.

У цій статті ми розглянемо роль використання ІКТ в освітньому процесі в школі.

Ключові слова: *інформаційно-комунікативні технології, освітній процес, інноваційні технології, інноваційні методи навчання, комп'ютерна грамотність.*

Nataliya YURIYCHUK,*orcid.org/0000-0001-8308-3283**Ph. D in Pedagogics Assistant Professor;**Assistant Professor at the Department of Ukrainian Linguistics and Methods of Education**Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav**(Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine) nd711@ukr.net***Dmytro DADAK,***orcid.org/0000-0002-2229-5132**Postgraduate student at the Department of Ukrainian Linguistics and Methods of Education**Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav**(Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine) imchasingyou@ukr.net*

USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Information and communication technologies (ICT) in the modern educational process in institutions of general secondary education are one of the key elements that significantly affect the quality of education and the development of students. In recent years, ICT has become not only an integral part of the educational process, but also a critical tool in the formation of modern education that meets the needs of the modern world.

The formation of information competence is not just a requirement of time, but a necessity for every person living in the conditions of the information society. Information and digital competence is one of the key competences of a modern person and is manifested primarily in activities when solving various tasks involving the computer and ICT tools, which affect the development of creative abilities. In view of this, problems arise in solving issues related to the use of information and communication technologies by teachers in their professional activities, since the successful implementation of ICT in the educational process requires not only the availability of appropriate equipment and software, but also competent teachers who can effectively use these technologies in education. Training of teachers in the field of ICT and continuous support for their professional development are key factors in the successful implementation of these technologies in school education.

ICT can make learning more accessible and interesting for students with different learning styles. Multimedia materials, interactive exercises and video lessons help to visualize complex concepts and make the learning material more understandable.

The use of ICT in school stimulates the development of computer literacy and information skills among students. They learn to search, analyze and use information from different sources, developing critical thinking and teamwork skills. ICT makes it possible to individualize learning by adapting materials and tasks to the needs of each student. With the help of specialized programs and online resources, teachers can create personalized lesson plans that take into account the level of knowledge, interests and individual needs of each student.

In this article, we will consider the role of using ICT in the educational process at school.

Key words: *information and communication technologies, educational process, innovative technologies, innovative teaching methods, computer literacy.*

Постановка проблеми. Професія вчителя сьогодні тісно пов'язана з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та їх впливом на освітні процеси й професійну діяльність. Учитель без використання сучасних інструментів вже не може організувати освітній процес, оскільки учням потрібно навчитися працювати з інформацією, оцінювати інформаційні джерела, вміти працювати в команді, аналізувати і представляти кінцевий продукт використовуючи сучасні цифрові засоби представлення результатів.

Відповідно, для вирішення цих завдань, учитель має володіти інструментами, бути обізнаним, готовим до змін та застосовувати їх для досягнення педагогічної мети, що потребує підвищення фахового рівня. Реформування освіти України в напрямку інтеграції в європейський освітній простір передбачає розробку та впровадження інноваційних освітніх систем і технологій. Інформатизація в сфері освіти суттєво змінює зміст і форми навчальної діяльності, дозволяє вирішувати завдання інтенсифікації та індивідуалізації навчання, формування певних пізнавальних здібностей здобувачів загальної середньої освіти, цінується гнучкість та адаптивність, знання, готовність використовувати інформаційно-комунікаційні технології у освітньому процесі та бути відкритим до інновацій.

Використання ІКТ у школі відкриває безліч можливостей для покращення якості освіти

та розвитку ключових навичок учнів у цифрову епоху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впровадження інформаційно-цифрових технологій в освітній процес досліджувалась у працях Ю. Горошка, В. Дровозюк, А. Веліховської, М. Голованя, Т. Зайцевої, М. Жалдака, В. Клочка, А. Олійника, Н. Кульчицької, К. Осенкова, К. Ламонової, Ю. Лотюк, Н. Морзе, А. Пенькова та ін.

Дидактичні та психологічні аспекти застосування інформаційно-комунікаційних технологій навчання знайшли відображення також у працях В. Безпалька, О. Гокунь, В. Ляудіс, Ю. Машбиця, А. Пишкала, І. Синельник, С. Смирнова, О. Співаковського та ін.

Незважаючи на значну кількість праць, зазначені проблеми потребують подальшого дослідження з огляду на тенденції реформування освітньої галузі й нові виклики, що постають у сучасних умовах. Саме це й зумовило вибір теми наукової публікації.

Мета статті полягає у вивченні ролі та особливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому просторі. Сформульована мета дала можливість розглянути переваги й недоліки використання інформаційно-комунікаційних технологій в закладах загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Активний розвиток інформаційного суспільства ставить нові

завдання щодо розробки та використання інформаційно-комунікаційних технологій. Інформаційні технології стали важливою частиною суспільного життя та впливають на освітні процеси і систему освіти в цілому.

«Сучасні інформаційно-комунікаційні технології поступово й докорінно змінюють світ навколо нас. Переваги їх впровадження відчувуються практично у кожній сфері діяльності. Швидкоплинність розвитку новітніх засобів виробництва вимагає від спеціалістів постійного удосконалення і навчання. Тому сучасній людині уже недостатньо мати певну суму знань, необхідно сформувавши ряд життєвих компетентностей, які забезпечать успіх у професійній діяльності та самореалізації у житті» (Матяш, 2019: 58).

Формування інформаційної компетентності – це необхідність для кожного, хто живе в умовах інформаційного суспільства. Інформаційно-цифрова компетентність є однією з головних компетентностей сучасної людини, проявляється перш за все у професійній діяльності при вирішенні різних завдань із залученням комп'ютера та засобів ІКТ, що впливають на розвиток творчих здібностей.

З огляду на це, виникають проблеми щодо вирішення питань пов'язаних із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій учителями у своїй професійній діяльності, оскільки успішне впровадження ІКТ в освітній процес потребує не лише наявності відповідного обладнання та програмного забезпечення, але й компетентних учителів, які можуть ефективно використовувати ці технології в навчанні.

«В інформаційному світі, вчитель повинен володіти сучасними технологіями обробки й передачі учням навчального матеріалу засобами Інтернет-ресурсів, мережевими сервісами, що дає можливість зацікавити їх, стимулює до самостійного пошуку нової інформації, розвиває навички вибирати найголовніше з великої кількості матеріалу, розвиває творчі здібності, вміння висловлювати думки, формує інформаційну компетентність особистості» (Юрійчук, 2020: 8).

Навчання вчителів у галузі ІКТ та постійна підтримка їх професійного розвитку є ключовими чинниками успішного впровадження цих технологій у шкільну освіту.

Інноваційні технології на уроках дають можливість поєднувати теорію з практикою, з життям, текстовий і наочний матеріал, певні графічні засоби, мовний та музичний супровід, відеозображення, створювати уявлення реального оточення, спілкування. Вони забезпечують активну

діяльність учнів у процесі навчання, гнучкість і варіювання тренувальних вправ і видів контролю, актуалізують пізнавальну діяльність і розвивають критичне та творче мислення, розширюють можливості здобуття, осмислення та презентації інформації, дають змогу моделювати комунікативні ситуації, урізноманітнювати уроки мови тощо.

ІКТ можуть зробити навчання більш доступним та цікавим для учнів з різними типами навчання. Мультимедійні матеріали, інтерактивні вправи та відеоуроки допомагають візуалізувати складні концепції та зробити навчальний матеріал більш зрозумілим. Це особливо корисно для візуальних та аудіотипних учнів, яким важко зосередитися під час звичайного лекційного навчання.

Крім того, використання ІКТ у школі стимулює розвиток комп'ютерної грамотності та навичок роботи з інформацією серед учнів. Вони навчаються шукати, аналізувати та використовувати інформацію з різних джерел, розвиваючи критичне мислення та навички роботи в команді. ІКТ дозволяють індивідуалізувати навчання, адаптуючи матеріали та завдання до потреб кожного учня. За допомогою спеціалізованих програм та онлайн-ресурсів учителі можуть створювати персоналізовані навчальні плани, що враховують рівень знань, інтереси та індивідуальні потреби кожного учня.

Інформаційно-цифрові технології у процесі освітньої діяльності сприяють розвитку творчих здібностей, підвищенню рівня мовної освіти, удосконалюють якість навчання мови завдяки:

- інтенсифікації й індивідуалізації освітнього процесу завдяки більш повному використанню доступної інформації;
- розробці ефективних методів, форм і засобів навчання мови;
- синтезу різних видів навчальної діяльності;
- формуванню інформаційного світогляду здобувачів загальної середньої освіти.
- Переваги використання інформаційно-комунікаційних технологій:
 - індивідуалізація навчання;
 - інтенсифікація самостійної роботи учнів;
 - зростання обсягу виконаних на урок завдань;
 - розширення інформаційних потоків при використанні Internet;
 - підвищення мотивації та пізнавальної активності за рахунок різноманітності форм роботи, можливості включення ігрового моменту.

Комп'ютер дає вчителю нові можливості, дозволяючи разом з учнем отримувати задоволення від захопливого процесу пізнання, не тільки

силою уяви, але за допомогою новітніх технологій дозволяє зануритися у різні життєві ситуації.

Інтегрування звичайного уроку з комп'ютером дозволяє вчителю перекласти частину своєї роботи на ПК, роблячи при цьому процес навчання більш цікавим, різноманітним, інтенсивним.

Проте, поряд з плюсами, виникають і певні труднощі та недоліки у процесі підготовки до уроків та під час їх проведення:

- у вчителів недостатньо часу для підготовки до уроку, на якому використовуються інформаційно-комунікаційні технології;
- недостатня комп'ютерна грамотність учителя;
- відсутність контакту з учителем інформатики;
- у робочому графіку вчителів не відведено час для дослідження можливостей Інтернету;
- при недостатній мотивації до роботи учні часто відволікаються на ігри, музику та іншу інформацію тощо.

Таким чином, незважаючи на багатоцільове використання ІКТ у шкільній освіті, існують деякі виклики, такі як доступність технологій та навчальних ресурсів для всіх учнів, а також підготовка вчителів до використання новітніх технологій. Проте зростаючий інтерес до впровадження ІКТ в освітній процес та постійний розвиток технологій створюють перспективи для подальшого покращення навчання та розвитку учнів. ІКТ не лише збагачують освітній процес, але й сприяють розвитку ключових компетенцій учнів, що необхідні у сучасному світі.

Висновки. Отже, використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі відкриває широкі можливості для підвищення якості навчання, розвитку ключових навичок учнів та підготовки їх до життя в цифровому суспільстві. Проте для досягнення цих цілей необхідна не лише наявність відповідної технічної бази, але й високий рівень професійної підготовки вчителів та підтримка з боку освітніх установ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
2. Матяш В. Засоби формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів. *Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: зб. тез доповідей учасників всеукр. наук.-практ. семінару (Київ, 12 березня 2019 р.)* / за заг. ред., О.В. Овчарук. Київ: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, 2019. С. 58–60.
3. Юрійчук Н. Д. Застосування Інтернет-ресурсів у формуванні інформаційної та культурологічної компетентностей школярів. *Herald pedagogiki. Nauka I praktyka. Warszawa.* № 61. 2020. С. 8–11.
4. Юрійчук Н. Д. Особливості використання основних форм онлайн-комунікації на уроках української мови в базовій школі. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І.Франка.* Вип. 56. Т. 3. 2022. С. 257–262.

REFERENCES

1. Dychkivska I. M. (2004) Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii. [Innovative pedagogical technologies]. Kyiv: Akademvydav. 352 s. [in Ukrainian]
2. Matiash V. (2019) Zasoby formuvannia informatsiino-tsyfrovoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv. [Means of formation of information and digital competence of future teachers]. *Tsyfrova kompetentnist suchasnoho vchytelia novoi ukrainskoi shkoly: zb. tez dopovidei uchasnykiv vseukr. nauk.-prakt. seminaru* (Kyiv, 12 bereznia 2019 r.) / za zah. red., O.V. Ovcharuk. Kyiv: Instytut informatsiinykh tekhnolohii i zasobiv navchannia NAPN Ukrainy, S. 58–60. [in Ukrainian]
3. Yuriichuk N. D. (2020) Zastosuvannia Internet-resursiv u formuvanni informatsiinoi ta kulturolohichnoi kompetentnosti shkoliariv. [Stagnation of Internet resources in the form of information and cultural competence of schools]. *Herald pedagogiki. Nauka I praktyka. Bulletin of pedagogy. Science and practice.* Warszawa. № 61. С. 8–11. [in Ukrainian]
4. Yuriichuk N. D. (2022) Osoblyvosti vykorystannia osnovnykh form onlain-komunikatsii na urokakh ukrainskoi movy v bazovii shkoli. [Peculiarities of the use of basic forms of online communication in Ukrainian language lessons in basic school]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: Mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. I. Franka.* Vyp. 56. T. 3. S. 257–262. [in Ukrainian]